

Agatha Christie en de ontwikkelingssamenwerking

Rik Coolsaet

Er wordt een moordaanslag beraamd op ontwikkelingssamenwerking. De *plot* is Agatha Christie waardig. Buit: 723 miljoen euro. Motieven: hebzucht, opportunisme of onverschilligheid. Verdachten: vooraanstaande regeringsleden en partijvoorzitters. Wie voor de duur van de intrige even een bank achteruit moet: de armsten in de wereld.

U herinnert zich misschien nog dat ergens vorig jaar beslist werd, letterlijk in het holst van de nacht, Ontwikkelingssamenwerking te 'de-federaliseren'. Het woord bekt niet, maar geef toe: de taalkundige inventiviteit der Belgen is grenzeloos als het om staatsvormingen gaat. Het kwam erop neer dat geld en bevoegdheden van het federale niveau werden afgenomen en overgedragen aan de deelstaten – ten minste voor die domeinen waar de gemeenschappen en gewesten bevoegd voor waren. Hoe dat geld gebruikt moest worden en hoe met die bevoegdheden zou worden omgesprongen, daar was op de nachtelijke bespreking geen tijd meer voor. Zó belangrijk was het toch allemaal niet.

Wie dat wel belangrijk vond, waren de mensen op het terrein. Die reageerden bijna allemaal negatief. De opdeling van middelen en de verdeling van bevoegdheden stond immers volkomen haaks op de nieuwe ontwikkelingsfilosofie. Deze was geleidelijk gegroeid in de jaren 90, in de schoot van zowel de OESO als de Wereldbank en de EU. Misschien wel de belangrijkste vernieuwing was het besef geweest dat ontwikkeling geen technisch dossier is, dat met wat goede wil, kapitaal en geïsoleerde projecten kan worden opgelost. Ontwikkeling was een wezenlijk politieke zaak, die niet in plakjes kan worden versneden. De nieuwe principes luiden dan ook: geen projecteilandjes meer, maar een 'multidimensionele' aanpak, waar duurzame ontwikkeling, goed beheer, sociale en menselijke ontwikkeling, respect voor mensenrechten en permanente monitoring hand in hand gaan. Een 'geïntegreerd' optreden, waarbij de nationale dadendrang van de donors plaats moet maken voor multinationale coördinatie om aldus een kritische massa te bereiken.

In een niet zo ver verleden werd de Belgische ontwikkelingssamenwerking al te vaak geofferd op het altaar van andere belangen. Projecten hadden soms meer te maken met de belangen van grote Belgische bedrijven dan met de behoeften van de lokale bevolking. Dat was velen bekend. Sommigen veroordeelden dat met luide stem, en werden terzijde geschoven. Velen zwegen, uit eigenbelang of uit onverschilligheid. Tot men ergens in het midden van de jaren 90 zei: dit kan niet meer. Er kwam een parlementaire commissie en de Belgische ontwikkelingssamenwerking werd helemaal hervormd.

Nog voor de hervorming haar vruchten kan afwerpen, herhaalt de geschiedenis zich. Opnieuw dreigt ontwikkelingssamenwerking het slachtoffer te worden van andere belangen. Hercule Poirot zou ze zo weten te ontmaskeren. Voor de enen gaat het om de vele miljarden. Er circuleren nu al verlanglijstjes waarbij haast het volledige budget onder gemeenschappen en gewesten wordt verdeeld. Voor de anderen komt is een stap verder in de *striptease* van de Belgische staat en wordt een nieuw symbool toegevoegd aan de Vlaamse natiestaat-opbouw. De rest zwijgt. Eens te meer. Uit vrees om als 'slechte Vlaming' gebrandmerkt te worden of electoraal afgestraft te worden ten voordele van wie zich nog 'Vlaamser' toont. Sommigen omdat zij eropuit zijn enkele restanten van de ter ziele gegane Volksunie in te pikken. Of omdat solidariteit met het zuiden hen gestolen kan worden.

Waar nog met geen woord over is gesproken, is op welke manier de ‘de-federalisering’ de kwaliteit van onze ontwikkelingssamenwerking ten goede zou moeten komen. Ik hoor nog een minister bij hoog en bij laag beweren dat een Vlaams beleid beter zal zijn voor de Derde Wereld. O ja ? Weet hij veel. Er is immers nog geen letter op papier gezet over uitgangspunten, kwaliteitscriteria, landselectie, internationale inschakeling. Ik vraag mij trouwens af of sommige projecten die nu al door gemeenschappen en gewesten zijn opgezet, een externe doorlichting zouden overleven.

Indroevig in zijn eenvoud is het. Precies dat ene beleidsdomein dat afgeschermd had moeten blijven van binnenlandspolitieke bijbedoelingen, is nu aan de beurt. Politici die er prat op gingen op te komen voor ideeën, zitten nu verstrikt in de tentakels van de door hen ooit zo verfoeide oude politieke cultuur.

Na de gesel, nu de balsem. De discussie moet niet rond de vraag draaien of alleen de Belgische staat het recht heeft om aan ontwikkelingssamenwerking te doen. Iedereen moet het recht hebben – en, als ik verder zou durven gaan, heeft zelfs de plicht – zijn steentje bij te dragen opdat de kloof tussen arm en rijk in deze wereld geen gapende cañon wordt. De inspanning van het ene niveau moet dat van het andere niveau versterken en niet afsnoepen (eendracht maakt macht, weet u nog wel). Sedert mensenheugenis hanteren de Verenigde Naties de norm van 0,7 procent van het bruto nationaal product als het minimum dat een beschaafd rijk land aan internationale solidariteit zou moeten besteden. Het ware mooi indien ook de deelstaten uit eigen middelen zouden mogen putten om hun solidariteit met ’s werelds minstbedeelden te betonen, zodat we met z’n allen in dit beschaafde, rijke land iets sneller dat fatsoenlijke minimum bereiken.

De vrijgeveige Vlaming kan daar geen bezwaar tegen hebben.

(*Knack*, 6 maart 2002)